

Bertrand Meyer-Stabley

Dior

traducere din limba franceză de
INES HRISTEA

CUPRINS

Introducere	5
1. O copilărie în culori pastelate	11
2. Sfârșitul unei Belle Époque	35
3. Parisul, în rol de „Conchista-Dior“	50
4. Epoca suferințelor	74
5. O perioadă foarte ocupată	97
6. Viața pe o aruncare de zar	120
7. Patronul-model	140
8. Debutul epocii Dior	157
9. Gloria	176
10. O zi cu Christian Dior.....	196
11. Din toate unghiurile.....	210
12. Muzele unui geniu	237
13. Toate în Dior	264
14. Grădinile secrete.....	281
15. Atitudinea Dior.....	303
16. Adio.....	322
Repere cronologice	337
Christian Dior în 21 de rânduri	345
Prezența lui Christian Dior în Granville	354
Bibliografie.....	360
Mulțumiri.....	364

AVOIR-VIVRE®

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Bertrand Meyer-Stabley
CHRISTIAN DIOR. SOUS TOUTES LES COUTURES
Exciseuse © City Editions
First published in French by City Editions

© Baroque Books & Arts®, 2020

Imaginea copertei: Victoire pourtant la robe Curaçao,
collection Haute Couture automne-hiver 1954-1955, fotografie de Henry Clarke,
© ADAGP Paris – VISARTA București, 2019
Concepție grafică © Baroque Books & Arts®
Lector: Rodica CREȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MEYER-STABLEY, BERTRAND
Dior / Bertrand Meyer-Stabley;
trad. din lb. franceză de Ines Hristea. - București: Baroque Books & Arts, 2020

Conține bibliografie
ISBN 978-606-8977-04-1
I. Hristea, Ines (trad.)

929

Tiparul executat de Master Print Super Offset

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse
fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

INTRODUCERE

Deși Haute Couture-ul este o artă efemeră, există câteva nume ilustrative care s-au impus pentru eternitate. Iar printre acestea se numără și cel al lui Christian Dior. El a fost acela care i-a dat de știre generației ce cunoscuse războiul că epoca penuriilor se încheiase. În 1947, Christian Dior a devenit celebru datorită New Lookului. După doar zece ani a fost răpus de o criză cardiacă. Însă toți succesorii săi i-au menținut în viață principiile, celebrând un stil asemenea Păsării Phoenix – un stil care moare pentru ca mereu să renască. Prin siluetele lui în Y, în A sau în H, couturierul francez a inventat alfabetul grație căruia romanul seducției nu se apropie nici pe departe de sfârșit.

Și ce frumos a fost parcursul vieții sale! Christian Dior s-a născut în Granville pe 21 ianuarie 1905 și încă din primele clipe a văzut deschizându-se în fața sa viitorul unui *grand bourgeois*. Tatăl lui, Maurice, administra antrepriza familială de îngrășămintă chimice, care fusese fondată în 1832 de stră-străbunicul lui Christian. După o copilărie normandă minunată, puțin întunecată doar de Marele Război, Monsieur Dior a decis că fiul lui trebuia să devină diplomat. Așa că l-a trimis la cea mai selectă școală din

Paris: Școala Tannenbergh. Și astfel Christian s-a transformat într-un adult bine-crescut, deci, după cum el însuși s-a descris, într-un bărbat „complet incapabil să se descurce în viață“. După cele două examene de bacalaureat, indecis, dar având bani, s-a înscris la Științe Politice, urmând în paralel și cursuri de compoziție muzicală. Fiind un personaj cu caracter monden și adorând viața pariziană, Christian ieșea mult în lume. Curând, s-a împrietenit cu Cocteau și cu Christian Bérard, doi dintre zeii tinerilor din acea epocă de aur. Ca pasionat de cubism și ca admirator înfocat al lui Braque și al lui Picasso, în 1927 Dior și-a dat seama că trebuia să aleagă între diplomație și pictură. Ca atare, s-a folosit de cei 100 000 de franci primiți de la tatăl lui ca să deschidă, în calitate de coproprietar, o galerie de artă pe Rue de la Boétie. Unde, plin de entuziasm, a început să expună lucrări aparținându-le lui „Bébé“ Bérard și lui Dali, dar și guașe semnate de poetul Max Jacob. În 1931 însă, norocul l-a părăsit: mama lui a murit pe neașteptate, iar tatăl lui, care își angajase cea mai mare parte din avere în diverse afaceri imobiliare, a pierdut toți banii în decurs de doar câteva zile. Ruina a fost brutală, dar Christian a acceptat-o cu eleganță. Experiența sa de comerciant de artă s-a încheiat definitiv în 1934.

Aceasta a fost epoca în care Dior a început să grifoneze, cam peste tot pe unde mergea, schițe de modă cu rochii somptuoase și pălării bizare. Vocația i-a devenit și mai evidentă în anii în care a fost bolnav: atins de tuberculoză, Christian a fost obligat să petreacă multe luni în sanatoriul de la Font-Romeu, pentru ca apoi să-și continue recuperarea în Baleare, unde aproape întreaga zi desena fără oprire. Întors în Paris, Dior a vândut șase crochiuri contra sumei de 120 de franci. Și în acea clipă a luat marea hotărâre: avea să-și câștige traiul în domeniul modei.

Datorită inteligenței și creativității lui, în 1938 Christian a fost remarcat de Robert Piguet, care l-a angajat ca modelist.

Una dintre primele lui rochii, botezată „Café anglais“, a atras atenția: piesa era confecționată dintr-o țesătură cu model „picior de găină“ și era prevăzută cu o ornamentație dantelată interioară, care-i depășea tivul. Sursa de inspirație o reprezentaseră *les petites filles modèles*¹. Grație acestui succes, Dior a început să se descurce ceva mai bine cu banii, însă curând războiul a izbucnit din nou, iar el a fost chemat „la arme“. După demobilizare, a mers în Provence, acolo unde locuiau sora și tatăl lui, ocupându-se cu cultivarea grădinii. Când, în sfârșit, Robert Piguet a reușit să ia legătura cu el, ca să-l roage să se întoarcă în Paris, Dior devenise un fermier în toată regula. Prin urmare, a ezitat îndelung să accepte invitația lui Piguet, iar la sfârșitul anului 1941, când, finalmente, s-a prezentat la vechiul său loc de muncă, a constatat că postul nu mai era liber. Până la urmă, a izbutit să se angajeze la Lucien Lelong, începând să lucreze „în duet“ cu tânărul Pierre Balmain.

În 1946, Marcel Boussac căuta cu disperare persoana potrivită care să-l ajute să repună pe picioare Casa Philippe et Gaston. Atunci, brusc, și-a amintit de Christian Dior. Normandul l-a refuzat însă! Ba, mai mult, a avut îndrăzneala să-i expună proiectul la care visa: să creeze o Casă care să-i poarte numele, o casă micuță, foarte închisă, unde să se lucreze conform celor mai bune metode tradiționale de croitorie și ale cărei produse să țintească o clientelă alcătuită din femei cu-adevărat elegante. Dior își dorea fuste lungi și rochii ample, așezate peste jupoane multiple și generoase. Boussac și-a dat seama imediat că o astfel de modă ar fi presupus cantități impresionante de țesături și că, în acest fel, industria textilă ar fi putut să fie relansată.

¹ Autorul face referire la romanul pentru copii *Les Petites Filles modèles (Fetele bune)*, scris de contesa de Ségur și publicat în 1858 (n. tr.).

Ca atare, i-a oferit tânărului Christian Dior 10 milioane de franci, cu care să-și deschidă Casa.

Astfel, pe 12 februarie 1947, un cvasinecunoscut a devenit autorul unei mici revoluții fără vărsare de sânge, dar cu mare vărsare de cerneală și ale cărei efecte s-au extins până la antipodi. Printr-o unică defilare de modă, Christian Dior a impus New Lookul!

La apariția manechinelor, care se unduiau cu aroganță, etalându-și fustele ample, umerii rotunjiți, corsajele strânse, taliile de viespe și pălăriuțele ancorate sub bărbie cu ajutorul unui voal, spectatorilor li s-a făcut pielea de găină. Fetele se roteau prin salon cu impertinență, răsturnându-le scrumierele! Acea feminitate inedită, acea moliciune insolită avea ceva de-a dreptul voluptuos! Dior propunea o opulență ostentativă, care decreta că, într-o lume în care domnea din nou pacea, lipsa de griji trebuia să-și reintre în drepturi. Venise vremea ca tristețea postbelică să fie alungată!

Într-o Franță ruinită, care funcționa pe bază de rații și de neliniști, în care oamenii se vedeau deja „adăpostii” de Le Corbusier și conduși de un spirit bolșevic, Dior oferea cele mai insolente forme de lux: corsete pentru talie, fuste-coroală lungi până la jumătatea gambei și decolteuri Pompadour. Rezultatul? Un triumf! Cel mai discret dintre bărbați a reușit astfel să amestece din nou pachetul de cărți de joc al Haute Couture-ului și să pună bazele comerțului de lux, așa cum îl înțelegem și în prezent. Din acea zi de februarie, Christian Dior a pornit într-o aventură fulgurantă, eclatantă, fără egal în lume.

Odată cu acea primă colecție, Christian Dior a devenit un personaj celebru și reductabil – o provocare pentru acest bărbat vulnerabil, care aparent nu avea nimic remarcabil și nici urmă de magnetism. La exterior, Dior nu manifesta caracteristicile clasice ale artistului și nici nu părea să

aibă stofă de erou. Totuși, pe chipul lui de o mobilitate neobosită, dacă te uitați mai atent, descopereți niște ochii pătrunzători, a căror privire însă nu dezbrăca femeile, ci le îmbrăca. În fiecare sezon, couturierul era animat de o energie proaspătă, ce le fascina pe miile de femei care nu doreau nimic altceva decât să-i poarte creațiile. Christian Dior nu obosea pe nimeni cu chinurile lui artistice dinaintea fiecărei noi colecții. El, pur și simplu, căuta mereu secretul grației, așa cum odinioară alchimii căutau mereu formula aurului.

Acesta i-a fost drumul – forțarea naturii sale secrete – până la moartea care a venit pe neașteptate, în 1957, făcându-l să dispară în plină glorie. Pe parcursul carierei sale, Christian Dior s-a sacrificat pentru creație. Cu presa lua legătura *contrecoeur* și imediat ce camera indiscretă a televiziunii se orienta către el, zâmbetul couturierului devenea crispat, iar privirea, chinuită. Uneori, se poate spune că Dior era chiar un străin față de imaginea couturierului atât de admirat și atât de urmărit de gazete. Christian privea viața acestei imagini cu o anume detașare și câteodată cu o vagă îngrijorare legată de turnura pe care o luau evenimentele. Aveai impresia că adesea exista o dublură a lui, care veghea dintr-un post de observație, al cărui cod de acces doar el îl deținea, astfel încât oricine altcineva să fie împiedicat să-l ghicească. Acest bon vivant, totuși conservator, ba chiar și reacționar, trăia mai ales cu conștiința fragilității Casei lui de modă și, de fapt, cu conștiința fragilității tuturor lucrurilor. El, care uneori își risca inclusiv viața, mizând pe mâna destinului, era, în același timp, manifestarea încarnată a superstiției. Generos și amuzant până la bufonerie, Christian și-a trăit discret homosexualitatea, într-o epocă în care conceptul de *coming out* nu exista încă. Dior a fost, de fapt, un om al tăcerilor, aproape chiar al absențelor.

Așadar cum a reușit acest bărbat care trăia cu nostalgia anilor din perioada Belle Époque, cum a reușit acest cva-dragenar provincial și timid să devină una dintre personalitățile universal celebre ale timpului nostru? Cum de moda lui, care propovăduia reîntoarcerea la valorile cele mai tradiționale ale feminității, a reușit să cucerească nu doar Europa elegantă, ci o întreagă lume de femei dornice să semene cu manechinele Dior? Cum de parcursul lui profesional atât de scurt – de doar zece ani – a reușit să se proiecteze în posteritate și să nască un imperiu care azi este mai puternic decât oricând? Oare omul Christian a fost chiar atât de diferit de personajul Dior pe care el însuși l-a creat? Care a fost adevărata lui grădină secretă? Ce ascundea de fapt eticheta Christian Dior?

Să-i ausculți jupele, gulerele și tivurile nu e suficient. Uneori Dior trebuie să fie prins în bolduri și să fie urmărit de-a lungul tuturor cusăturilor. Ca atare, mi-am suflecat mânecile și am pornit la treabă. Am băut o ceașcă de ceai în grădina lui din Granville, i-am căutat moara din Milly-la-Forêt, am bătut drumul până la Colle Noire și am parcurs trotuarele de pe Avenue Montaigne, i-am recreat rețetele gastronomice, l-am regăsit pe unul dintre foștii lui iubiți, am consultat o clarvăzătoare, am dormit în camera lui din Montecatini și am citit toate rândurile pe care le-a scris vreodată, până la a le cunoaște pe de rost. Dior a avut mulțime de biografii și va mai avea mulțime. Eu nu pretind că știu cine a fost Christian Dior și nu pretind că i-am deslușit intimitatea – era atât de secretos! –, ci doar că am încercat să schițez un portret al acestui om atât de atașant, să revelez anumite fațete ale lui și să dau paginile adevăratului roman al vieții sale. Urmați-mă, vă rog!